

2. Анфилатов В. С. Системный анализ в управлении / В. С. Анфилатов, А. А. Емельянов, А. А. Кукушкин. – М. : Финансы и Статистика, 2002. – 368 с.

3. Pillai U. Business Process Management Deployment Guide [Електронний ресурс] / U. Pillai, N. Patil, S. Tsymbal. – 2014. – Режим доступу : <http://www.redbooks.ibm.com/redbooks/pdfs/sg248175.pdf>. – Назва з титул. екрану.

Алексей Балыков. Жизненный цикл бизнес-процесса по уровням управления.

В статье рассмотрены основные этапы жизненного цикла бизнес-процесса. Проанализировано механизм взаимодействия бизнес-процессов на трёх уровнях управления (стратегическом, тактическом и операционном), их жизненный цикл и роль в функционировании организации. Собственная разработка жизненного цикла бизнес-процессов на разных уровнях может быть использована как теоретический базис для их последующего анализа и моделирования.

Ключевые слова: бизнес-процесс, жизненный цикл, управление.

Oleksii Balykov. The life cycle of a business process at the different management levels.

The article describes the main stages of the business process lifecycle. The mechanisms of business processes interaction at three management levels (strategic, tactical and operational), their life cycle and role in the organization activity have been analyzed. The authors' lifecycle of business processes at different levels can be used as a theoretical basis for further analysis and modeling.

Keywords: business-process, life cycle, management.

Стаття надійшла до редакційної колегії 18.10.2016

УДК 811.133.1:81'25–022.253

© Безугла І. В., 2016

Безугла Ірина Валентинівна

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)

У статті розглянуто проблеми адекватності та еквівалентності перекладу фахової економічної термінології сучасної французької мови як основи комунікативної рівноцінності текстів оригіналу й перекладу.

Ключові слова: переклад, еквівалентність, адекватність

Науково-технічний прогрес, що охоплює все нові області життя, міжнародне співробітництво в різних галузях, демографічні зміни, й інші найважливіші явища цивілізації приводять до небувалого розвитку контактів, як між державами, так і між різномовними товариствами людей. У цих умовах надзвичайно зростає роль перекладу як засобу, що обслуговує економічні, суспільно-політичні, наукові, культурно-естетичні та інші процеси.

Як правило, переклад застосовується на різних етапах навчального процесу, допомагаючи студентам досягнути систему виразних засобів мовлення у двох мовах. Саме переклад незмінно розглядається як спосіб забезпечити спілкування між різномовними комунікантами шляхом відтворення іншою мовою повідомлення, що міститься в тексті оригіналу. Лінгвістична теорія перекладу вивчає співвідношення одиниць двох мов не ізольовано, а в текстах певного типу, в оригіналах і їх перекладах. Тому для теорії перекладу особливе значення мають дані про особливості процесу мовної комунікації, специфіки прямих і непрямих мовних актів, впливу контексту і ситуації спілкування на розуміння тексту, інші фактори, що визначають комунікативну поведінку людини.

Сучасна наука про переклад вивчає велику кількість теоретичних і практичних проблем, постійно розширюються та доповнюються існуючі концепції, підтверджуються або спростовуються їх положення. Ефективність міжмовної комунікації передбачає значну ступінь точності перекладу, повноти і вірності передачі оригіналу. Ця проблема перебувала в центрі уваги вчених-філологів протягом тисячоліть, нині формулюється в наукових термінах, центральними з яких є терміни «перекладацька еквівалентність» і «перекладацька адекватність», які традиційно використовуються для опису процесу і результатів перекладу. В різні періоди до цього питання зверталися багато вітчизняних і зарубіжних вчених, які представили численні концепції щодо «еквівалентності» й «адекватності», в тому числі рівневі теорії, що говорить про складність і неоднозначність цих понять. Мета статті – висвітлити деякі проблеми адекватності та еквівалентності перекладу фахової економічної термінології сучасної французької мови.

Співвідношення понять еквівалентності та адекватності перекладу трактується в теорії перекладу по-різному: іноді ці терміни розглядаються як синоніми, іноді – як такі, що мають різний зміст. Наприклад, Р. Левицький використовує терміни «адекватність» і «еквівалентність» як взаємозамінні [1, с. 73]. Водночас, у інших авторів поняття «еквівалентність» і «адекватність» протиставляються один одному, але при цьому на різній основі. Так, В. Комісаров розглядає «еквівалентний переклад» і «адекватний переклад» як

неідентичні поняття, але такі, які тісно стикаються один з одним. Термін «адекватний переклад», на його думку, має більш широкий зміст і використовується як синонім «гарного» перекладу, тобто перекладу, який забезпечує необхідну повноту міжмовної комунікації в конкретних умовах. Термін «еквівалентність» розуміється В. Комісаровим як смислова спільність одиниць мови і мовлення, які прирівнюються один до одного [2, с. 114]. В інший спосіб вирішують проблему співвідношення еквівалентності та адекватності К. Райс і Г. Вермеєр. Термін «еквівалентність», в їх розумінні, охоплює відношення як між окремими знаками, так і між цілими текстами. Еквівалентність знаків ще не означає еквівалентність текстів, і, навпаки, еквівалентність текстів зовсім не передбачає еквівалентність всіх їх сегментів. При цьому еквівалентність текстів виходить за межі їх мовних маніфестацій і включає також культурну еквівалентність.

Лексичний еквівалент – це постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Тому слід уміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів.

Однак пошук еквівалентів у рідній мові для перекладу термінів з іноземної мови ускладнюється тим, що терміни неоднозначні, і в залежності від сфери знань, у якій вони вживаються, мають різні значення та дефініції. Хоча деякі термін ознаки справді однозначні і не мають жодних інших значень ні в якій іншій сфері і завжди перекладаються абсолютним еквівалентом. Наприклад, терміни «l'économie», «l'argent», «le marché», мають точні відповідники в українській мові: «економіка», «гроші», «ринок», які легко знайти у загальних словниках, не звертаючись навіть до фахових. Однак частка таких термінів у загальному термінофонді дуже незначна, тому переклад більшості спеціальних галузевих термінів не є простою заміною слова-терміна мовою оригіналу відповідним термін ознакам у мові перекладу.

Оскільки економічні терміни – це переважно складні терміни або терміни словосполучення, то вони й є основною проблемою перекладу економічного тексту. Розглянемо приклади: *le taux d'intérêt* – відсоткова ставка; *le marché financier* – фінансовий ринок; *les titres* – цінні папери; *la convention diplomatique* – дипломатичний договір; *les produits de consommation courante* – товари повсякденного попиту; *les produits énergétiques* – енергоносії.

Згідно з прикладами, слід зазначити, що переклад складних термінів включає дві основні процедури – аналітичну і синтетичну. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. Для цього необхідно

правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути і слова, і словосполучення, що входять до складу складного терміна.

Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення. Характер цих відносин визначає порядок та сам зміст перекладу складного терміна. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів у залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанта перекладу складного терміна.

Значні труднощі при перекладі економічних термінів з французької мови на українську виникають у тому випадку, якщо еквівалент, зафіксований у словнику, не підходить. Тоді слід підібрати еквівалент, спираючись на контекст. Вирішальну роль контекст відіграє також при виборі потрібного значення багатозначного терміна. Так, у фразі «Le secteur secondaire n'occupe que moins de 30% des actifs, soit 6 200 000 emplois» вжито термін «les actifs». У спеціалізованому словнику зафіксовані наступні значення цього терміна: 1) кошти, активи, фонди, капітал; 2) економічно активне населення. Спираючись на контекст, слід вибрати друге значення і перекласти даний термін як «економічно активне населення».

Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки у різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі. Слова, які мають кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних за значенням, перекладаються шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би значення терміна у залежності від слів, які знаходяться у тісному зв'язку з даним словом. Наведемо приклади перекладу французьких економічних термінів:

Compte (m) як банківський термін: blocage du compte – блокування, заморожування рахунку; extrait du compte individuel – виписка з особового рахунку; compte d'activités – господарський розрахунок; commission de tenue de compte – комісія за обслуговування рахунку; reçu pour solde de tout compte – розписка (звільненого робітника) про відсутність матеріальних претензій до працедавця.

Compte (m) як бухгалтерський термін: compte de régularisation – розподільчий рахунок, рахунок регулювання; comptes sociaux – фінансова звітність; compte de gestion – оперативний облік; courant – поточний рахунок; par mandat compte – шляхом переказу коштів на рахунок уповноваженої третьої особи.

Compte (m) як фінансовий термін: compte de dépôts – терміновий вклад; comptes annuels – річний баланс; compte de résultats – баланс результатів; comptes de la Nation – державна звітність; relevé de compte

– оборотно-сальдова звітність, виведення залишку по рахунку; виписка з рахунку.

Отже, щодо перекладу термінології, то мовознавці наголошують на тому, що адекватний переклад термінів вимагає, в першу чергу, відмінних знань фахівця тієї галузі науки або техніки, якої власне стосується переклад, і, по-друге, розуміння змісту термінів французькою мовою і знання фахової термінології рідною мовою.

Адекватність – це таке співвідношення вихідного і кінцевого текстів, при якому послідовно враховується мета перекладу. Терміни «адекватність» і «адекватний» орієнтовані на переклад як процес, тоді як терміни «еквівалентність» і «еквівалентний» розуміються як відношення між вихідним і кінцевим текстами, які виконують подібні комунікативні функції в різних культурах. На відміну від адекватності еквівалентність орієнтована на результат. Згідно К. Райс і Г. Вермеєру, еквівалентність – це особливий випадок адекватності (адекватність при функціональній константі вихідного і кінцевого текстів) [3, с. 204].

Адекватність може трактуватися виходячи з неповторності художнього тексту, і як наслідок, принципову неможливість досягнення абсолютної еквівалентності вихідного і переказного текстів, як відносна рівноцінність реконструкції семантичної модальності тексту оригіналу, тобто мова йде про відтворення концептуальної, суб'єктивно-оціночної специфічності планів змісту та вираження вихідного тексту. Неможливо створити текст перекладу, який був би точною функціональною та комунікативною копією оригіналу, оскільки абсолютно неможливим є збіг концептуальних систем комунікантів.

Можна відзначити обумовленість досягнення адекватності відповідністю стратегії перекладу комунікативної ситуації.

Комунікативна ж ситуація для тексту – поняття досить широке, що охоплює все різноманіття можливих реципієнтів, а також всі його експліцитні та імпліцитні смисли, задум автора та інше, що і визначає існування такої залежності: «Чим більш складними і суперечливими є вимоги, які пред'являються до перекладу, чим ширше функціональний спектр перекладного тексту, тим менше ймовірність створення тексту, що представляє собою дзеркальне відображення оригіналу» [4, с. 54], а можливість створення такого «дзеркала» при перекладі представляється ще більш сумнівною.

Особистість перекладача неодмінно відображається на перекладі, як і особливості представника іншої професії на продукті його праці. Варто підкреслити, що наразі ментальні простори індивідів ніколи не можуть повністю збігатися, оскільки вони визначаються індивідуальним досвідом, знаннями та уявленнями і репрезентуються індивідуальним «вербальним кодом».

Обидві категорії (еквівалентність та адекватність) мають оціночно-нормативний характер. Але якщо еквівалентність орієнтована на результати перекладу, на відповідність створюваного в результаті міжмовної комунікації тексту визначеним параметрам оригіналу, адекватність пов'язана з умовами протікання міжмовного комунікативного акту, з його детермінантами і фільтрами, з вибором стратегії перекладу, що відповідає комунікативній ситуації. Іншими словами, якщо еквівалентність відповідає на питання про те, чи є належним кінцевий текст, то адекватність відповідає на питання про те, чи відповідає переклад як процес певним комунікативним умовам.

На основі вищевикладеного матеріалу ми можемо зробити висновок, що в умовах сьогодення проблеми адекватності та еквівалентності набувають особливої актуальності, їх співвідношення у кожному акті перекладу визначається вибором стратегії, яку обирає перекладач на підставі низки факторів, що створюють перекладацьку ситуацію.

Література

1. Левицкий Р. О принципе функциональной адекватности перевода / Р. Левицкий // Сопоставительное языкознание. – С. : София, 1984. – IX, 3. –75 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Райс К. Классификация текстов и методы перевода / К. Райс // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике: Сб. стат. – М. : Прогресс, 1978. – С. 202-228.
4. Швейцер А. Д. Эквивалентность и адекватность / А. Д. Швейцер // Коммуникативный инвариант перевода текстов различных жанров: Сб. науч. тр. – М. – 1989. – Вып. 343.– С. 50-63.

Ирина Безуглая. Некоторые аспекты перевода профессиональной экономической терминологии (на материале французского языка).

В статье рассмотрены проблемы адекватности и эквивалентности перевода профессиональной экономической терминологии современного французского языка как основы коммуникативной равноценности текстов оригинала и перевода.

Ключевые слова: *перевод, эквивалентность, адекватность.*

Iryna Bezugla. The features of translation of French economic terminology.

The article deals with the problem of the adequacy and equivalence of translation of French modern economic terminology as the basis for communicative equivalence text of origin and translation.

Keywords: *translation, equivalence, adequacy.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 27.10.2016